

Asia: VN/13663/2022

Luonnokset: Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaisesta etusijamenettelystä aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023—2025 ja hallintotuomioistuimissa vuosina 2023-2027 ja asetus selvityksen sisällöstä

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne AVI-käsittelylain pykäläluonnoksesta, uusi 2 a ja 2 b ja niiden perustelut

-

Lausuntonne vesilain pykäläluonnoksesta, uusi 15 luvun 4 a ja sen perustelut

-

Lausuntonne ympäristönsuojelulain pykäläluonnoksesta, uusi 197 a ja sen perustelut

-

Lausuntonne maankäyttö- ja rakennuslain pykäläluonnoksesta, uusi 188 a ja sen perustelut

-

Lausuntonne luonnoksen sisältyvistä siirtymäsäännöksistä (ns. AVI-käsittelylaki ja MRL)

-

Lausuntonne hallituksen esitysluonnoksesta muilta osin

-

Lausuntonne asetusluonnoksesta ja perustelumuistiosta

Varsinais-Suomen ELY-keskus on tutustunut asiakirjoihin ja lausuu seuraavaa:

Soveltamisalan piiriin kuuluvista laitoksista ja toiminnoista säädettäisiin esityksen 2 a §:ssä. Etusija koskisi seuraavia laitoksia tai toimintoja: uusiutuvaa energiaa edistävät hankkeet, polttoaineiden tai

fossiilisten raaka-aineiden käyttöä korvaavat teollisuuden sähköistämishankkeet, vedyn valmistus ja hyödyntäminen, hiilidioksidin talteenotto, hyödyntäminen ja varastointi, akkumateriaalien valmistus, uudelleenkäyttö ja kierrätys sekä akkutehtaat.

ELY-keskuksen tulkinnan mukaan etusijakäsittelyn saamisen edellytyksenä ei ole EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) rahoituksen saaminen, vaan kaikki esityksen 2 a §:ssä olevat ja hyväksytyt ei merkittävää haittaa -periaatteen (do no significant harm, DNSH-periaate) mukaisen arvioinnin esittäneet hankkeet voivat saada etusijamenettelyn. Mikäli tulkinta on väärä, tulee vaatimus RRF-rahoituksen saamisesta olla yksiselitteisesti kirjattuna.

Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi -hallitusohjelman yhtenä kolmesta tavoitteesta on vahvistaa Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä. Uudelleenkäyttö- ja kierrätys Hankkeita ei kuitenkaan ole otettu mukaan etusijamenettelyyn ehdotettujen hankkeiden joukkoon. Myös RRF-rahoitusta on kohdennettu kiertotaloutta tukeviin uudelleenkäyttö- ja kierrätysinvestointeihin. ELY-keskus katsoo, että myös nämä hankkeet tulee kokonaisuudessaan lisätä ehdotettuun 2 a §:ään. Lisäksi ELY-keskus huomauttaa, että näissä hankkeissa toimivaltainen lupaviranomainen saattaa olla myös kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Hankkeita ei myöskään tule rajata liikaa ja hankeluettelon tulee olla yksiselitteinen. Nyt rajauksessa jää pois esimerkiksi hankkeet, joissa fossiilisten polttoaineiden käyttöä korvataan biokaasulla.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan esityksen tulisi automaattisesti koskea kaikkia ns. RRF-rahoituksen saaneita hankkeita. RRF-hankkeissa rahoitusaikataulu saattaa asettaa hankkeiden toteuttamiselle haasteita ja aikataulujen saavuttaminen on tärkeää, jotta määräaikaaisesti käytettävissä olevat EU-varat saadaan hyödynnetyksi.

ELY-keskus katsoo, että RRF-rahoituksen yhteydessä tehty ja hyväksytty DNSH-arviointi tulisi olla riittävä myös etusijamenettelyn saamiseksi lupamenettelyssä. Tässä yhteydessä voisi korostua rahoittajan ja Aluehallintoviraston yhteistyö. Mikäli DNSH-arviointi tulee kuitenkin ko. hankkeissa esittää kahdesti sekä rahoitus- että lupahakemusvaiheessa, tulee esityksen mukaisen DNSH-arvioinnin ja RRF-rahoituksen yhteydessä tehtävän DNSH-arvioinnin vaatimuksia ja mahdollisia eroja selkeyttää.

Moni esityksen 2 a §:ssä esitettyihin hanketyyppeihin sisältyvä hanke, kuten esimerkiksi vihreän vedyn tuotantohankkeet, tuulivoimahankkeet sekä akkutehtaat, voivat edellyttää YVA-lain mukaista arviointimenettelyä. Lakimuutoksessa ei ole otettu selkeästi kantaa hankkeiden mahdolliseen YVA-menettelyyn sekä sen viemään aikaan. ELY-keskus huomauttaa, että ympäristölupaa ei voida myöntää, ennen kuin YVA-lain mukainen perusteltu päätelmä on annettu.

ELY-keskus myös huomauttaa, että mikäli hankkeelta edellytetään YVA-menettelyä, on hankkeella YVA-lain mukaisesti arvioitu olevan todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Epäselväksi jää, että voiko YVA-menettelyn piiriin kuuluva hanke olla DNSH-periaatteen mukainen. ELY-keskus katsoo tarpeelliseksi, että lakimuutoksen mukaisten hankkeiden etusijaesitystä sekä DNSH-periaatteen ja YVA-menettelyn yhteyttä toisiinsa avattaisiin esitettyä enemmän.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023. Muutoksille ei ole esitetty siirtymäsäännöksiä. Tämä saattaa aiheuttaa kannustimen viivästyttää muutoin valmiin lupahakemuksen jättämistä vuoteen 2023. ELY-keskus ehdottaa, että etusijamenettelyn on mahdollista saada takautuvasti myös vuonna 2022 jätettyihin lupahakemuksiin, jotka täyttävät esityksen kriteerit ja joiden käsittelyä ei ole aloitettu.

Lillunen Anu
Varsinais-Suomen ELY

Seppälä Elina
Varsinais-Suomen ELY - Ympäristönsuojeluyksikkö